

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Opinio Caietani, & Canariensis. cap. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

est, cum dicuntur aliqua eadem esse non in numero, sed in natura generis, siue speciei. Boet. igitur relationes quæ sunt in diuinis, assimilantur relationi identitatis: non quantum ad omnia, sed quantum ad hoc solum, quod per huiusmodi relationes non diuersificatur substantia, sicut nec per relationem identitatis.

Ad tertium dicendum, quod cum creatura procedat à Deo in diuersitate naturæ, Deus est extra ordinem totius creaturæ, nec ex eius natura est eius habitudo ad creaturas. Non enim producit creaturas ex necessitate suæ naturæ, sed per intellectum, & per voluntatem, ut supra dictum est. Et ideo in Deo non est realis relatio ad creaturas, sed in creaturis est realis relatio ad Deum: quia creaturæ continentur sub ordine diuino, & in earum natura est, quod dependant à Deo. Sed processiones diuinæ sunt in eadem natura. Vnde non est similis ratio.

Ad quartum dicendum est, quod relationes quæ consequuntur solam operationem intellectus, in ipsis rebus intellectis sunt relationes rationis tantum: quia scilicet eas ratio adinuenit inter duas res intellectas. Sed relationes quæ consequuntur operationem intellectus, quæ sunt inter verbum intellectus procedens, & illud à quo procedit, non sunt relationes rationis tantum, sed rei, quia, & ipse intellectus, & ratio est quædam res: & comparatur realiter ad id, quod procedit intelligibiliter: sicut res corporaliter ad id, quod procedit corporaliter. Et sic paternitas, & filiatio sunt relationes reales in diuinis.

Conclusio est affirmans. Circa mentem S. Thomæ in hoc articulo aliqua sunt observatione digna, quæ sequenti disputat. notanda sunt. Alia vero multa, quæ notat Canariensis in commentario huius articuli circa argumentum. Sed contra, prætermitto, quod tali argumento frequenter vitatur S. Thomas more solito, ut quæstionem propositam reddat difficilem ex utraque parte, nec doctrina articuli eo semper nitatur, etiam si ipsi nihil respondeat. Illud enim solum dissoluit, quando ita reddit dubiam quæstionem, ut etiam definitioni quam adhibet in corpore articuli, aliquo modo aduerferetur. Nihilominus ea tanquam optima ratione ad comprobendam Catholicam doctrinam paucis solum additis, quæ supponere videtur S. Thom. vtremur disputat, sequenti, cap. i.

Vazquez in 1. partem Tom. II.

DISPUTATIO CXIV.

An diuinæ relationes sint reales secundum esse ad.

Opinio Caietani, & Canariensis, cap. 1.

Tam relatio creatæ realis quam diuina includit in sua ratione peculiari ad reale, cap. 2.

Respondetur argumentis Caietani, cap. 3.

CAP. I.

Opinio Caietani, & Canariensis.

Ad Catholicos confessa res est, relationes diuinæ verè esse reales, non assistentes Deo, sed intrinsecas. Definitur autem in Concil. Lateranen. sub Innocent. III. & refertur in ea. *Fi-miter, de summa Trinitate, & fide Catholica, cum dicitur, Hæc Sancta Trinitas secundum communem essentiam indiuidua, & secundum proprietates personales discreta. Est enim proprietates personalis relatio. Et in Concil. Tolet. II. confessione fidei dicitur, In relatu vero personarum nominibus Pater ad filium, & filius ad patrem, & Spiritus sanctus ad utrumque refertur.* Id etiam latius ostendimus disput. 158. dicunt autem S. Thom. art. sequenti, Alex. I. p. q. 68. m. s. artic. 6. §. 3. Bonau. in I. d. 13. q. 2. & alij Scholastici, Gilbertum Porretanum Episcop. Pictauensem in eo errore fuisse, ut assereret, diuinæ relationes tantum esse Deo assistentes, & veluti extrinsecas. Hic tamen author, ut disput. 126. referemus, nunquam dixit, has relationes esse Deo extrinsecas, sed ab essentia Dei se ipsa differre, quod quæ ratione damnatum sit, ibidem ostendimus. Neque vero Alex. loco citato excusare contendit Gilbertum ab errore, ut summaria conclusio illius indicat, sed Boethium, & alios Catholicos, qui relationes solum Deo assistentes, & extrinsecas videntur concedere, de quibus c. 3. dicendum est. Ratione etiam Theologica ex fidei principiis manifestè probatur, relationes debere esse intrinsecas, & realiter adherentes Deo: quia si in Deo solum esset extrinseca quædam denominatio relatiua, non possent personæ relationibus multiplicari, & distinguui, ac proinde nec alia via, ut disputatione citata monstrabimus: incideremus ergo in sententiam Sabellij, qui vnā tantum in Deo personam ferebatur, quæ sanè videtur ratio S. Thom. in argumento. *Sed contra.* Quomodo vero præter has relationes originis, quas in Deo dicimus esse reales inter personas diuinæ, non sint alie in eo relationes ad creaturas, diximus quæst. 13. art. 7. & disput. 105. cap. ult.

Cæterum, cum in omni relatione creatæ, & intrinsecas in diuina, nostra cogitatione duas rationes distinguamus, alteram, quam vocant, *in*, alteram, *ad*, quia relatio, & est in subiecto ut forma illius, & refert id, in quo est, ad aliquem terminum, controuersum est inter Scholasticos, utrum relatio diuina secundum utramque rationem sit realis, an solum secundum rationem illam priorem, Caietanus, & Canariensis in hunc articulum affirmant rationem *ad*, prædicamentum etiam realis præcisam à ratione *in*, formaliter non esse realem, sed communem & abstractam à reali & rationis: ea nihilominus sufficienter distinguunt prædicamentum reale relationis ab alijs prædicamentis absolutis rebus. Probat in primis testimonio S. Thomæ art. sequenti, ubi ait, hoc peculiare esse prædicamentum.

D 2

camen-

Relationes diuinæ esse reales, definitum est Conc. Lat.

Id non negat Gilbertus, ut quidam voluerunt. S. Thom. Alex. Bonauent.

Probat. relationes esse intrinsecas Deo.

Sabellij.

Caiet. Canar.

Probat.

thoritate.
S. Thom.

camiento relationis inter alia prædicamenta accidentis, quod cum in alijs propria ratio cuiusque quam vocamus modum intrinsecum, sumatur ex ordine diuerso ad subiectū, vt in quantitate, qualitate, &c. propria tamen ratio prædicamenti relationis non significatur cum ordine ad subiectū, sed ad terminum extrinsecum, & ideo non significatur vt inhærens. Atqui in hunc sensum videtur locutus Boethius lib. de Trinitate in medio, vt explicat S. Thom. in solutione primi argumenti huius articuli, cum negat prædicamentum ad aliquid de Deo prædicari: explicat namque S. Thom. non prædicari tanquam quid inhærens, consideratum nempe secundum solam rationem ad, bene tamen secundum rationem in. Ratione vero sic probari potest sententia Caietani. Ratio ad, secundum se, non: consideratione, in, tantum respicit terminum, hoc autem commune est relationi reali, & rationis, ergo non potest esse quid reale.

Quomodo
differat
ratio ab
alijs prædicamentis
secundum
Caietani.

Quomodo autem prædicamentum reale relationis distinguitur a alijs conceptu communis entis reali & rationis, sic explicat Caietan. quia quamuis sit communis entis reali & rationis, tamen non reperitur in alijs prædicamentis rebus: eo igitur sufficienter prædicamentum relationis ab alijs distinguitur, veluti si cælum non esset animal, haberet nihilominus animam rationalem, vt aliqui docuerunt: licet anima rationalis communis esset homini & cælo, eo tamen sufficienter homo ab alijs animalibus distingueretur, quia in nullo animali nisi in homine reperiretur. Hinc sit relationes diuinas, si considerentur secundum esse ad, præcisum ab in, non esse reales, sed communes ad reales & rationis, quod quamuis nec Caietanus, nec Canariensis expresserant, ex eorum tamen principijs videtur inferri.

Corollarium
ex Caietani
sententia.

CAPVT II.

Tam ratio creata realis, quam diuina includit in sua ratione peculiari, Ad, reale.

Ratio ad
verè realis
est.

Colligitur
ex S. Tho.

Mihi semper placuit opposita sententia, nimirum esse ad, quod conuenit relationi reali, & est modus tertij prædicamenti, & quod conuenit diuinæ relationi, nec esse quid rationis, nec commune rationis & reali: sed verè esse reale & inhærens, solamque vocem communem esse vtrique ad, rationis videlicet & reali. Hanc sententiam colligere possemus primum ex S. Thom. in hoc articulo, vbi ait, solum in ijs, quæ dicuntur ad aliquid, inueniri aliqua entia rationis, & aliqua re alia, non autem in alijs prædicamentis: hoc est posse esse relationem realem, & rationis, quæ est opus intellectus; cum tamen non sit substantia, nec quantitas, nec qualitas rationis. Reddit rationem, quia alia genera secundum propriam rationem denotant aliquid re ipsa inhærens, vt quantitas, qualitas, &c. genus autem relationis, & quæ dicuntur ad aliquid, secundum suam rationem solam significant respectum ad aliud, qui aliquando est in ipsa natura rerum, aliquando solum in intellectu. Loquitur plane S. Thom. non de ratione significata, sed de nomine relate significante, cum ait, solum significare respectum qui aliquando est in rerum natura, aliquando in solo intellectu: nam ipsa ratio significata non significat respectum, sed est respectus ipse, dicit autem tunc esse realem respectum.

etiam, quando est inter ea, quæ natura sua inuicem ordinantur: sentit igitur illud ad, quod est inter ea, quæ inuicem ordinantur, esse reale, quamuis nomine communi significetur.

Ratione vero probatur, illud ad non posse esse quid commune entis reali & rationis. Primum, quoniam niam entis reali, & rationis non potest esse ratio aliqua communis obiectiue existens in intellectu: quia, aut illa ratio communis esse debet omnino conficta ab intellectu, aut verè realis; neutro autem modo esse potest communis entis reali & rationis, vt constat: ergo non datur talis conceptus communis. Est igitur solum commune nomen, ratio vero eorum esse nequit communis, præsertim, si vero est eorum sententia, qui cum Caietano de analogia docent, non esse aliquem communem conceptum analogatis, sed ipsa proxime significari eodem nomine, quod ego verissimum existimo. Nam si conceptus aliquis esset communis, totus esset in analogatis, quibus communis esse diceretur; esset igitur vnus conceptus prætermittendus, & in multis, ac proinde vniuersalis: cum ergo relationi rationis, & reali non possit esse aliquod commune nisi solo nomine: sequitur, rationem illam ad non posse esse communem entis reali, & rationis, atqui illud ad nequit esse rationis, cum sit modus intrinsecus prædicamenti realis, ergo illud ad prædicamenti realis debet esse aliquid reale, ac proinde relatio realis secundum illud esse ad non potest non in esse.

Secundò esse ad prædicamentum realis ita est modus intrinsecus huius prædicamenti, vt ratione illa in, quæ est in omnibus prædicamentis etiam cognitione abstracti, aut separari nequeat, ergo et ratione est, quid reale, & inhærens: assumptum vero probatur hoc modo. Aut nomen accidentis analogice significat nomen prædicamenti, vt probabilior opinio fert, & ita non potest esse vna ratio eo nomine significata communis nouem prædicamentis: sic enim, vt supra dicebamus, cum illa esset vna, & tota integrè secundum se in singulis inferioribus vniuocè significaretur: hac namque est definitio vniuocorum secundum Aristotem in ante prædicamentis cap. de vniuocis. Nec aliquid obesset, si ratione differentiarum aut modorum intrinsecorum illa ratio communis perfectius esset in vno inferiori, quam in alio, quia etiam ratione probatur, non posse dari conceptum communem entis substantiæ & accidentis, quia aliqui substantiæ & accidentis vniuocæ essent respectu huius nominis ens.

Quòd vero aliqui dicunt, rationem eius non in eodem modo esse in substantia, & accidenti, quia in accidenti est, vt pendens à substantia: parum obstat, quo minus dicamus, accidens & substantiam esse vniuocæ in ente: siquidem nomen est idem & conceptus eorum, vt significatur ea voce idem omnino in vtroque est: neque enim significatur ea communi voce diuerso modo in vno, & in alio conceptus ille, si communis est, non inquit diuerso modo, nec ex parte significati directi, nec ex parte connotati, cum ea voce communis non significantur modi peculiare, quibus contrahitur, vt aduersarij fatentur, quomodo autem nequeat abstracti conceptus communis entis, si transcendens, dicemus infra disputatione 12. capit. 2. Si ergo nomen accidentis est analogum, sed significat rationem communem analogatis, sed